

Postawy wobec zwierząt

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Czy zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek?	1
Podjęmowanie decyzji zakupowych	2
Zwierzęta w laboratoriach	5
Zwierzęta w ogrodach zoologicznych i w cyrkach	7
Chów zwierząt i jego wpływ na środowisko	9
Aneks	14

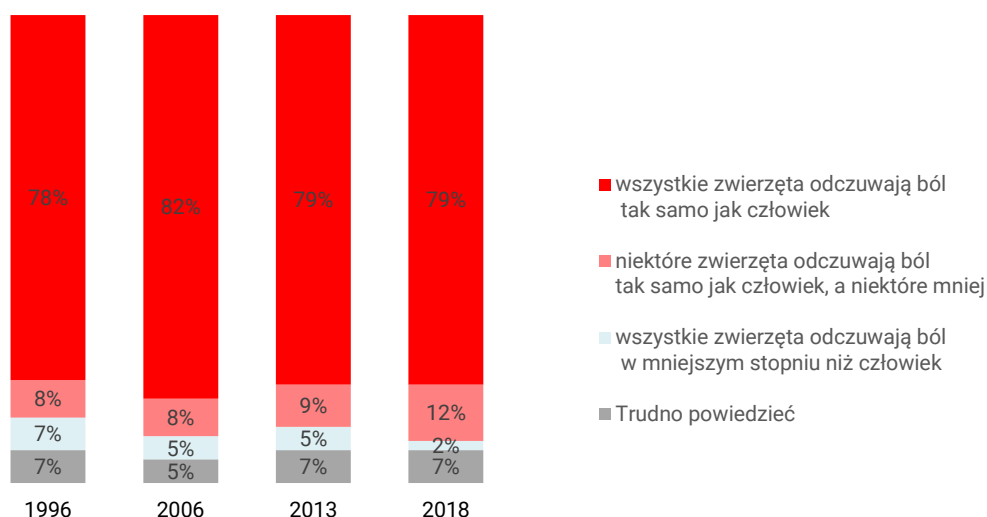
W sierpniowym¹ sondażu zapytaliśmy Polaków o ich stosunek do zwierząt. Pytania dotyczyły m.in. tego, czy badani zwracają uwagę na aspekt prozwierzęcy kupując kosmetyki i środki czystości, lekarstwa oraz jajka. Interesowały nas również opinie w kwestii trzymania zwierząt w ogrodach zoologicznych oraz ich tresowania i pokazywania w cyrkach.

CZY ZWIERZĘTA ODCZUWAJĄ BÓL TAK SAMO JAK CZŁOWIEK?

Niezmiennie od lat są poglądy Polaków na temat odczuwania bólu przez zwierzęta. Nadal zdecydowana większość sądzi, że wszystkie zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek. Tego zdania jest obecnie 79% badanych. Mniej więcej co ósmy ankietowany (12%) uważa, że niektóre zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek, a niektóre mniej. Nieliczni (2%) twierdzą, że wszystkie zwierzęta odczuwają ból w mniejszym stopniu niż człowiek.

CBOS

RYS. 1. Jak Pan(i) sądzi, czy:

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (339) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 16–23 sierpnia 2018 roku na liczącej 1066 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Od roku 1996 opinie respondentów na temat odczuwania bólu przez zwierzęta nie zmieniły się znacząco. Obecnie, tak jak dotychczas, około 80% badanych jest zdania, że zwierzęta odczuwają ból w takim samym stopniu jak człowiek. Odsetki pozostałych wskazań utrzymują się na porównywalnym poziomie.

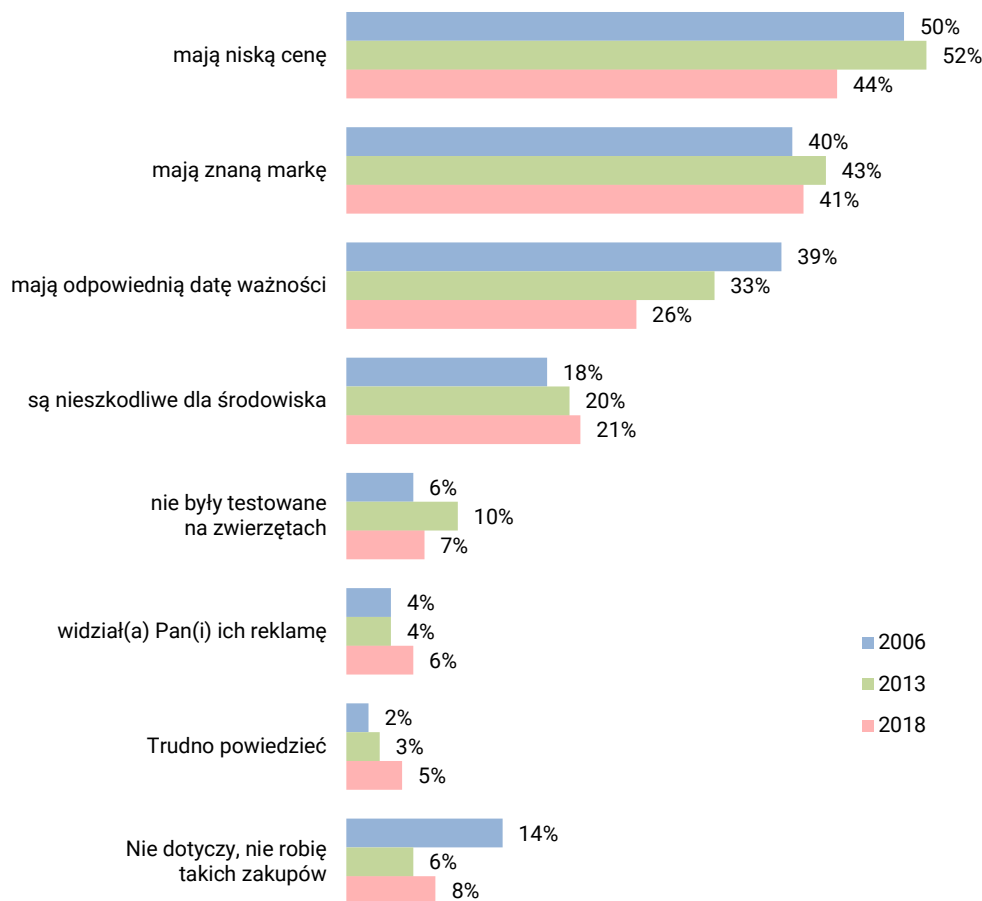
Kobiety, respondenci mający co najmniej 35 lat, mieszkający w najmniejszych miastach (do 19 999 mieszkańców), badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, oceniający swoją sytuację materialną jako złą oraz ci, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych, częściej niż pozostali wyrażają pogląd, iż wszystkie zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek. Natomiast z opinią, że zwierzęta w mniejszym stopniu niż człowiek odczuwają ból, częściej zgadzają się osoby biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu niż te, które uczestniczą w nich rzadziej (zob. tabele aneksowe).

PODEJMOWANIE DECYZJI ZAKUPOWYCH

Polacy twierdzą, że przy zakupie kosmetyków i środków czystości najczęściej kierują się niską ceną (44%) oraz znaną marką (41%). Mniej więcej co czwarty badany (26%) zwraca uwagę na odpowiednią datę ważności, a co piąty (21%) – na nieszkodliwość produktu dla środowiska. Jedynie nieliczni mają na względzie kwestię testowania danego artykułu na zwierzętach (7%) czy też reklamy (6%).

Wyniki tegorocznego badania w porównaniu z wcześniejszymi danymi pokazują, że zmalały odsetki badanych kierujących się przy zakupie kosmetyków i środków czystości niską ceną (44% wobec 52% w roku 2013 i 50% w 2006) oraz odpowiednią datą ważności (26% wobec 33% w roku 2013 i 39% w roku 2006). Pozostałe kryteria wyboru produktów tej kategorii pozostały na porównywalnym poziomie.

RYS. 2. Co przede wszystkim bierze Pan(i) pod uwagę, kiedy kupuje Pan(i) kosmetyki i środki czystości? Czy to, że:

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać dwie odpowiedzi

Kategorią różnicującą poglądy na ten temat jest płeć. Kobiety wyraźnie częściej niż mężczyźni zwracają uwagę na to, czy kupowane przez nie kosmetyki i środki czystości nie były testowane na zwierzętach. Aspekt prozwierzęcy jest tym częściej brany pod uwagę, im większe jest miasto, w którym mieszkają badani, oraz im wyższy jest poziom ich wykształcenia (zob. tabele aneksowe).

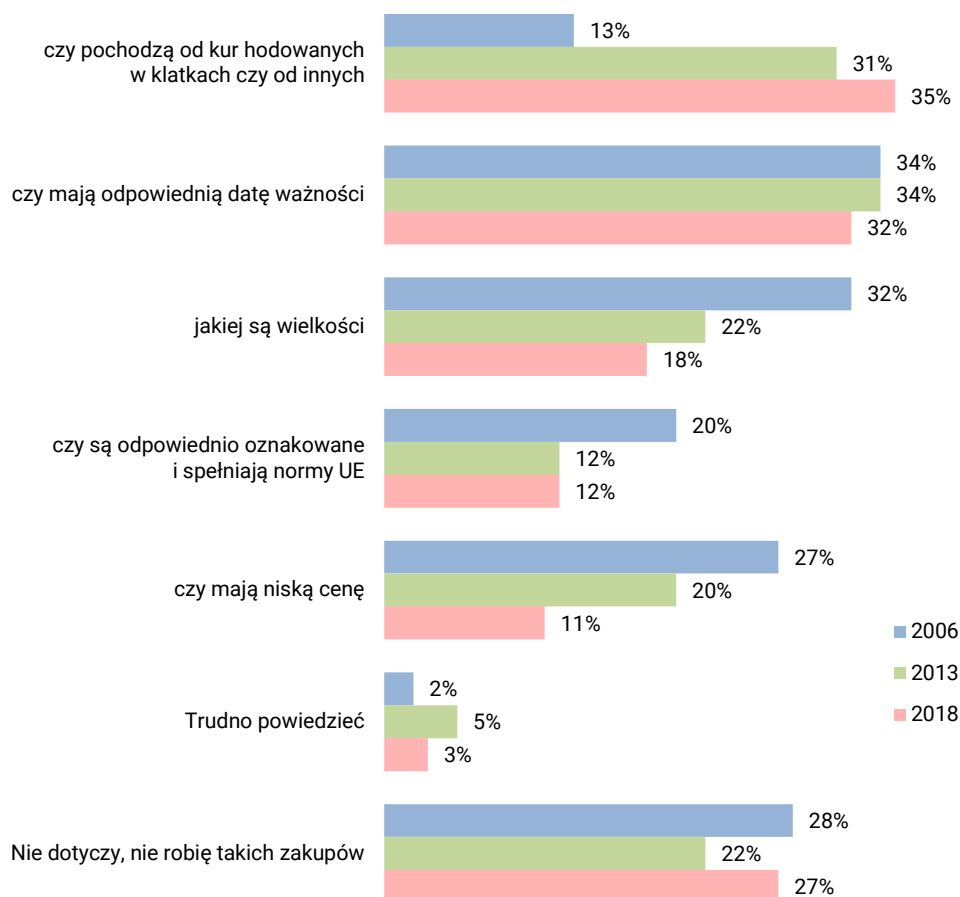
Unaocznieniem postaw badanych wobec zwierząt jest także prześledzenie motywów, jakimi kierują się kupując jajka. Z deklaracji wynika, że najczęściej zwracają uwagę na warunki chowu kur (35%), nieco rzadziej na odpowiednią datę ważności (32%). W dalszej kolejności brane są pod uwagę: wielkość jajek (18%), oznakowanie i spełnianie norm UE (12%) oraz niska cena (11%).

W ciągu ostatnich dwunastu lat można zauważyć znaczną zmianę w zakresie kupowania jajek. Od 2006 roku prawie trzykrotnie wzrosło znaczenie tego, czy jajka pochodzą od kur z chowu

klatkowego czy od innych (z 13% do 35%). Natomiast o ponad połowę zmalała liczba osób, które deklarują, że zwracają uwagę na cenę jajek (z 27% do 11%). Systematycznie maleje także odsetek badanych kierujących się przy zakupie jajek ich wielkością.

CBOS

RYS. 3. Na co przede wszystkim zwraca Pan(i) uwagę, kiedy kupuje Pan(i) jajka?
Na to:

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać dwie odpowiedzi

Kobiety częściej niż mężczyźni zwracają uwagę na to, czy kupowane przez nie jajka pochodzą od kur hodowanych w klatkach czy od innych. Tym kryterium na ogół kierują się osoby w wieku od 25 do 44 lat, mieszkańcy największych miast (liczących 500 000 i więcej ludności), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem oraz badani oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą. Ponadto im wyższe wykształcenie respondentów i dochody na jedną osobę w rodzinie, tym częściej zwracają oni uwagę na rodzaj chowu kur przy zakupie jajek (zob. tabele aneksowe).

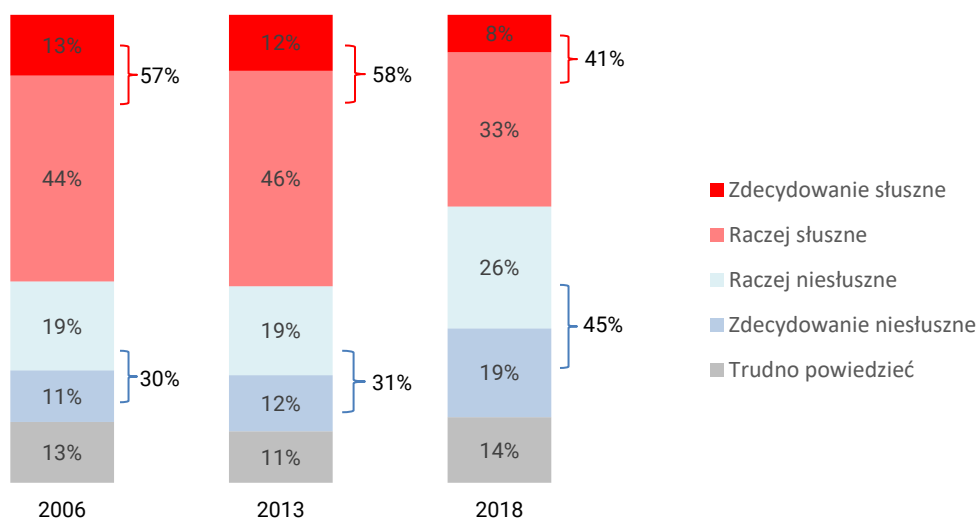
ZWIERZĘTA W LABORATORIACH

Interesowały nas poglądy badanych na temat wykorzystywania zwierząt w laboratoriach. Odpowiadając na pytanie dotyczące testowania na zwierzętach lekarstw przeznaczonych dla ludzi co trzeci respondent (33%) uznał, że jest to raczej słuszne. Natomiast mniej więcej co czwarty (26%) sądzi, że takie postępowanie jest raczej niesłuszne. Można zauważyć, że w mniejszości pozostają badani mający stanowcze zdanie w tej kwestii – 19% uważa, że takie działania są zdecydowanie niesłuszne, a 8% uznaje je za zdecydowanie słuszne.

Z porównania danych uzyskanych w roku 2006 i 2013 wynika, że zbliżony był rozkład opinii w kwestii zarówno słuszności (odpowiednio 57% i 58%), jak i niesłuszności (odpowiednio 30% i 31%) testowania leków na zwierzętach. Obecnie obserwujemy dużą zmianę – zmniejszył się znacząco odsetek osób popierających wykorzystywanie zwierząt w celu testowania leków przeznaczonych dla ludzi (41%) na rzecz wzrostu odsetka przekonanych o niesłuszności takich działań (45%).

CBOS

RYS. 4. Jak Pan(i) sądzi, czy testowanie na zwierzętach lekarstw przeznaczonych dla ludzi jest słuszne czy niesłuszne?

Więcej kobiet niż mężczyzn uważa, że testowanie na zwierzętach lekarstw przeznaczonych dla ludzi jest niesłuszne. Największy sprzeciw wobec takich zachowań wyrażają młodzi Polacy (w wieku 18-24 lata), natomiast aprobatę częściej niż inni deklarują najstarsi (mający 65 lat i więcej), mieszkańcy największych miast (500 000 i więcej ludności), badani z wyższym wykształceniem, średni personel i technicy, respondenci o dochodach *per capita* 2500 zł i więcej, dobrze oceniający własne warunki materialne oraz uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (zob. tabele aneksowe).

Porównując dwie zmienne – słuszność testowania leków na zwierzętach przeznaczonych dla ludzi z odczuwanym przez zwierzęta bólem – można zauważyć, że Polacy są w miarę jednomyślni w tych kwestiach. Badani, którzy sądzą, że wszystkie zwierzęta odczuwają ból w takim samym stopniu

jak człowiek, częściej niż inni są zdania, że niesłuszne jest testowanie lekarstw na zwierzętach. Z kolei osoby twierdzące, że wszystkie zwierzęta odczuwają ból w mniejszym stopniu niż człowiek, bardziej skłonne są uważać za słuszne wykorzystywanie zwierząt w laboratoriach do testowania leków.

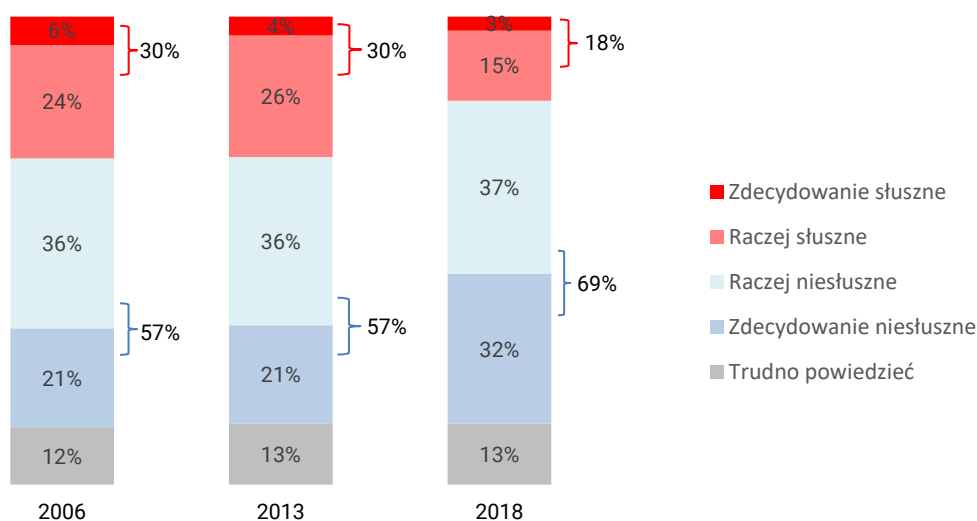
TABELA 1

Jak Pan(i) sądzi, czy:	Jak Pan(i) sądzi, czy testowanie na zwierzętach lekarstw przeznaczonych dla ludzi jest słuszne czy niesłuszne?		
	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– wszystkie zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek	39	47	14
– niektóre zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek, a niektóre mniej	53	39	8
– wszystkie zwierzęta odczuwają ból w mniejszym stopniu niż człowiek	61	35	5
Trudno powiedzieć	43	30	26

Aby poznać opinie Polaków na temat wykorzystywania zwierząt w laboratoriach, posłużyliśmy się pytaniem o słuszność testowania na zwierzętach kosmetyków i środków czystości. Badani najczęściej wskazywali, że takie działania są raczej niesłuszne (37%) bądź zdecydowanie niesłuszne (32%). Mniej więcej co siódmy (15%) uważa, że są one raczej słuszne, a jedynie nieliczni (3%) sądzą, że zdecydowanie słuszne.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, czy testowanie na zwierzętach kosmetyków, środków czystości przeznaczonych dla ludzi jest słuszne czy niesłuszne?

Wyniki badań z roku 2006 i 2013 nie wykazały zmian w postrzeganiu testowania na zwierzętach kosmetyków i środków czystości. Natomiast w 2018 roku zauważalny jest wyraźny wzrost odsetka respondentów przekonanych o niesłuszności takiego wykorzystywania zwierząt (z 57% do 69%), a zarazem spadek odsetka tych, którzy są przeciwnego zdania (z 30% do 18%).

Mężczyźni, emeryci i renciści, osoby biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu oraz zwolennicy prawicy częściej niż inni podzielają pogląd o słuszności testowania produktów kosmetycznych na zwierzętach. Z kolei swoją dezaprobatę najczęściej wyrażają osoby młode (od 18 do 34 roku życia), badani z wyższym wykształceniem, uczniowie i studenci oraz pracownicy administracyjno-biurowi, respondenci oceniający swoje warunki materialne jako dobre, w ogóle nieuczestniczący w praktykach religijnych, deklarujący lewicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe).

Tegoroczne wyniki pokazują znaczące zmiany w postrzeganiu wykorzystywania zwierząt w laboratoriach. Kwestia ta dotyczy testowania na zwierzętach zarówno leków, kosmetyków, jak i środków czystości. W badaniach wcześniejszych można było zauważyć niejednorodność badanych w stosunku do bólu odczuwanego przez zwierzęta i wykorzystywania ich do różnych celów. Obecnie spójność deklarowanych odpowiedzi jest większa i łączy się ze wzrostem poglądów prozwierzęcych.

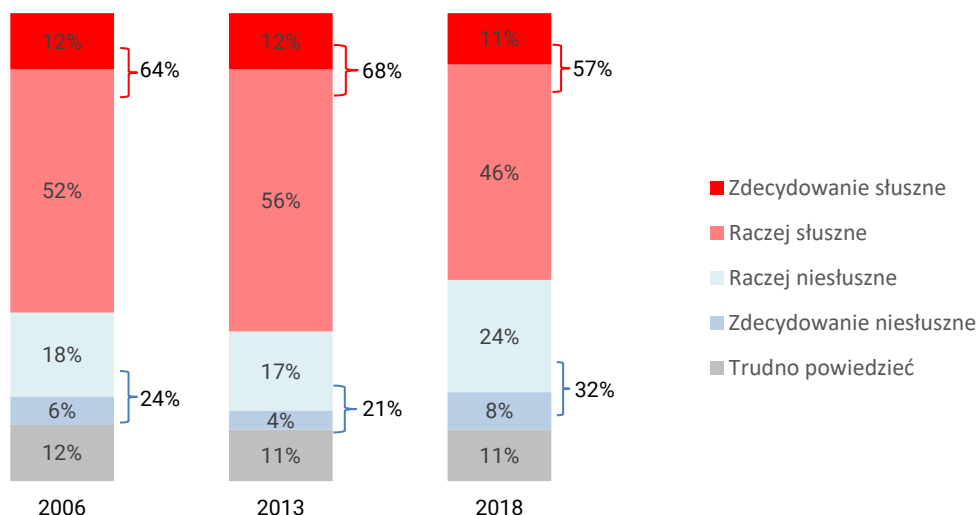
ZWIERZĘTA W OGRODACH ZOOLOGICZNYCH I W CYRKACH

Zapytaliśmy badanych o ich postawy wobec takich form wykorzystywania zwierząt, jak trzymanie ich w ogrodach zoologicznych czy tresowanie i pokazywanie w cyrkach. Prawie połowa ankietowanych (46%) uważa, że trzymanie zwierząt w ogrodach zoologicznych jest raczej słuszne. Kolejne 24% sądzi, że taka forma wykorzystywania zwierząt jest raczej niesłuszna. Respondenci stosunkowo rzadko wyrażają stanowcze zdanie w kwestii takich działań – dla 11% są one zdecydowanie słuszne, a dla 8% zdecydowanie niesłuszne.

W ciągu ostatnich dwunastu lat zmieniły się opinie na temat wykorzystywania zwierząt w ogrodach zoologicznych. Wprawdzie nadal większość badanych jest przekonana o słuszności takiego działania, jednak obecnie odsetek ten jest najniższy (57% wobec 68% w roku 2013 i 64% w 2006). Kolejną zmianą jest wzrost sprzeciwu wobec trzymania zwierząt w ogrodach zoologicznych. Zarówno dwanaście, jak i pięć lat temu odsetek ten wynosił około jednej czwartej (odpowiednio 24% i 21%), natomiast obecnie stanowi 32%.

CBOS

RYS. 6. Jak Pan(i) sądzi, czy trzymanie zwierząt w ogrodach zoologicznych jest słuszne czy niesłuszne?

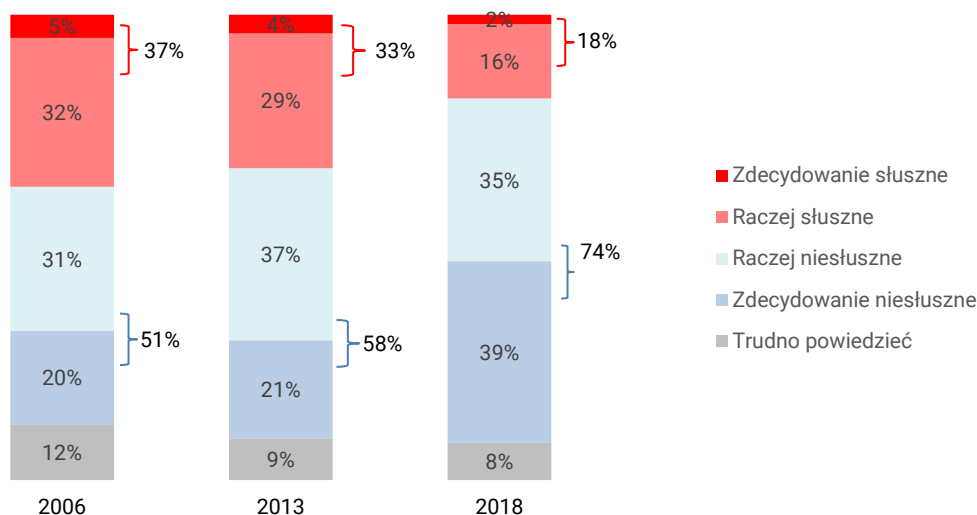

Im młodszy są badani, im bardziej wykształceni i zamożniejsi, tym częściej wyrażają pogląd o niesłuszności trzymania zwierząt w ogrodach zoologicznych. Ponadto odsetek osób, które sprzeciwiają się takiemu działaniu, jest wyższy wśród kobiet niż mężczyzn (zob. tabele aneksowe).

Najwięcej respondentów wyrażając opinie na temat tresowania i pokazywania zwierząt w cyrkach wskazuje na zdecydowaną niesłuszność takiego działania (39%), dalsze 35% sądzi, że jest to raczej niesłuszne. Niespełna jedna piąta (łącznie 18%) jest przeciwnego zdania.

CBOS

RYS. 7. Jak Pan(i) sądzi, czy tresowanie i pokazywanie zwierząt w cyrkach jest słuszne czy niesłuszne?

Biorąc pod uwagę tegoroczne i wcześniejsze badania (z roku 2006 i 2013) można zauważyć rosnący sprzeciw wobec tresowania i pokazywania zwierząt w cyrkach – wyraża go obecnie 74% respondentów (wobec 51% i 58% poprzednio). Jednocześnie coraz mniej osób twierdzi, że takie wykorzystywanie zwierząt jest słuszne (odpowiednio 37%, 33%, 18%).

Wraz ze wzrostem oceny własnych warunków materialnych oraz poziomu wykształcenia rośnie dezaprobatą wykorzystywania zwierząt w cyrkach. Do grup społeczno-zawodowych, które częściej niż inne uważają takie działanie za słuszne, należą renciści, emeryci oraz rolnicy (zob. tabele aneksowe).

CHÓW ZWIERZĄT I JEGO WPŁYW NA ŚRODOWISKO

Interesował nas również stosunek badanych do rodzaju hodowli zwierząt i jej wpływu na środowisko. Polakom najbliższe jest stwierdzenie, że zwierzęta powinny być utrzymywane w chowie zarówno przemysłowym, jak i ekologicznym, żeby ludzie mieli wybór, z jakiego chowu i w jakiej cenie chcą kupować produkty spożywcze. Taką odpowiedź wskazała niemal połowa badanych (48%). Niewiele mniejsza grupa (42%) uważa, że wszystkie zwierzęta powinny być hodowane w sposób ekologiczny, bo warunki chowu zwierząt są istotniejsze niż cena produktów spożywczych. Nieliczni podzielają opinię, że przemysłowy chów zwierząt powinien być powszechny, żeby produkty spożywcze były jak najtańsze (5%).

Które z poniższych stwierdzeń najbliższe jest Pana(i) przekonaniom?

Przemysłowy chów zwierząt powinien być powszechny, żeby produkty spożywcze były jak najtańsze	5%
Zwierzęta powinny być hodowane zarówno w chowie przemysłowym, jak i ekologicznym, żeby ludzie mogli mieć wybór, z jakiego chowu i w jakiej cenie chcą kupować produkty spożywcze	48%
Wszystkie zwierzęta powinny być hodowane w sposób ekologiczny, bo warunki chowu zwierząt są istotniejsze niż cena produktów spożywczych	42%
Trudno powiedzieć	5%

Odpowiedzi na to pytanie wskazują na spójność opinii Polaków w kwestii ekologicznych produktów i ich cen. Potwierdziło się, że respondenci są w stanie więcej zapłacić za produkt lepszej jakości, produkowany w warunkach ekologicznych. Można to zaobserwować w odpowiedziach na pytanie nie tylko odnoszące się do rodzaju produkcji zwierzęcej, ale także dotyczące kupna jajek. W obu przypadkach badani w większości wskazywali, że cena nie jest kluczowym czynnikiem determinującym ich wybory i poglądy.

Ze zdaniem, że zwierzęta powinny być utrzymywane w chowie zarówno przemysłowym, jak i ekologicznym, żeby ludzie mieli wybór, z jakiego chowu i w jakiej cenie chcą kupować produkty spożywcze, częściej niż inni zgadzają się mężczyźni, osoby młode, zamieszkujące wieś, mające

wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz średni personel, technicy, rolnicy i bezrobotni. Z kolei zwolennicy ekologicznego chowu zwierząt to częściej kobiety niż mężczyźni, kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, respondenci o dochodach *per capita* od 1800 zł do 24,99 zł (zob. tabele aneksowe).

Warto zauważyć, iż badani sądzący, że chów zwierząt powinien być prowadzony wyłącznie ekologicznie, częściej niż inni deklarują, że przy wyborze jajek kierują się tym, z jakiego rodzaju chowu one pochodzą.

TABELA 2

Które z poniższych stwierdzeń najbliższe jest Pana(i) przekonaniom?	Na co przede wszystkim zwraca Pan(i) uwagę, kiedy kupuje Pan(i) jajka? Czy na to:						
	że mają odpowiednią datę ważności	jakiej są wielkości	że mają niską cenę	że są odpowiednio oznakowane i spełniają normy UE	że pochodzą od kur hodowanych w klatkach czy od innych	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy, nie robię takich zakupów
	w procentach						
Przemysłowy chów zwierząt powinien być powszechny, żeby produkty spożywcze były jak najtańsze	41	27	25	6	10	3	26
Zwierzęta powinny być hodowane zarówno w chowie przemysłowym, jak i ekologicznym, żeby ludzie mogli mieć wybór, z jakiego chowu i w jakiej cenie chcą kupować produkty spożywcze	34	19	10	13	34	3	27
Wszystkie zwierzęta powinny być hodowane w sposób ekologiczny, bo warunki chowu zwierząt są istotniejsze niż cena produktów spożywczych	31	16	10	13	40	3	27
Trudno powiedzieć	20	11	17	5	21	15	35

Podobnie ma się sytuacja z czynnikami mającymi wpływ na wybór kosmetyków i środków czystości. W im większym stopniu respondenci popierają ekologiczny chów zwierząt, tym częściej zwracają uwagę na nietestowanie danego produktu na zwierzętach oraz jego nieszkodliwość dla środowiska. Z kolei ci badani, którzy opowiadają się za upowszechnieniem przemysłowego chowu zwierząt, przy zakupie kosmetyków i środków czystości kierują się głównie ceną.

TABELA 3

Które z poniższych stwierdzeń najbliższe jest Pana(i) przekonaniom?	Co przede wszystkim bierze Pan(i) pod uwagę, kiedy kupuje Pan(i) kosmetyki i środki czystości? Czy to, że:							
	mają niską cenę	mają znaną markę	nie były testowane na zwierzętach	mają odpowiednią datę ważności	są nieszkodliwe dla środowiska	widział(a) Pan(i) ich reklamę	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy, nie robię takich zakupów
	w procentach							
Przemysłowy chów zwierząt powinien być powszechny, żeby produkty spożywcze były jak najtańsze	71	38	0	15	10	5	1	5
Zwierzęta powinny być hodowane zarówno w chowie przemysłowym, jak i ekologicznym, żeby ludzie mogli mieć wybór, z jakiego chowu i w jakiej cenie chcą kupować produkty spożywcze	43	44	5	26	19	7	4	9
Wszystkie zwierzęta powinny być hodowane w sposób ekologiczny, bo warunki chowu zwierząt są istotniejsze niż cena produktów spożywczych	41	39	10	27	24	4	7	7
Trudno powiedzieć	46	24	3	19	16	6	12	13

Możliwe, że oba zachowania – częstsze kierowanie się rodzajem chowu kur przy zakupie jajek oraz zwracanie uwagi na to, czy produkty kosmetyczne nie były testowane na zwierzętach – to przejaw jednej postawy popierającej ekologię.

Osoby biorące udział w badaniu zapytaliśmy również o przemysłowy chów zwierząt i jego wpływ na środowisko. Najwięcej respondentów (34%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat. Pozostali w większości sądzą, że przemysłowy chów zwierząt może negatywnie oddziaływać na środowisko. Opinię, że tego rodzaju produkcja emituje dużo gazów cieplarnianych i w dużym stopniu wpływa na środowisko, podziela 31% ankietowanych. Co czwarty (25%) twierdzi, że przemysłowy chów zwierząt emituje niewielką ilość gazów cieplarnianych i w małym stopniu oddziałuje na środowisko. Jedynie 10% badanych uważa, że taki rodzaj chowu zwierząt nie ma żadnego wpływu na środowisko.

Które z poniższych stwierdzeń najbliższe jest Pana(i) opinii?

Przemysłowy chów zwierząt emituje dużo gazów cieplarnianych i w znacznym stopniu wpływa na środowisko	31%
Przemysłowy chów zwierząt emituje niewielką ilość gazów cieplarnianych i w nieznacznym stopniu wpływa na środowisko	25%
Przemysłowy chów zwierząt nie emituje gazów cieplarnianych i nie ma wpływu na środowisko	10%
Trudno powiedzieć	34%

Problem z udzieleniem odpowiedzi na pytanie o emisję gazów cieplarnianych w przemysłowym chowie zwierząt miały w głównej mierze kobiety, osoby z wykształceniem podstawowym / gimnazjalnym, określające własne warunki materialne jako złe oraz renciści i emeryci. Z opinią, że przemysłowy chów zwierząt w znacznym stopniu wpływa na środowisko, zgadzają się przede wszystkim rolnicy. Mieszkańcy największych miast (liczących 500 000 i więcej ludności) częściej niż inni twierdzą, że taki rodzaj chowu zwierząt nie emituje gazów cieplarnianych. O nieznacznym nasileniu tego zjawiska najczęściej przekonani są najmłodsi – od 18 do 24 roku życia (zob. tabele aneksowe).

Co ciekawe, badani – niezależnie od ich opinii w sprawie wielkości emisji gazów cieplarnianych przez przemysłowy chów zwierząt – porównywalnie często zwracają uwagę na nieszkodliwość dla środowiska kupowanych produktów kosmetycznych lub środków czystości.

TABELA 4

Które z poniższych stwierdzeń najbliższe jest Pana(i) opinii?	Co przede wszystkim bierze Pan(i) pod uwagę, kiedy kupuje Pan(i) kosmetyki i środki czystości? Czy to, że:							
	mają niską cenę	mają znaną markę	nie były testowane na zwierzętach	mają odpowiednią datę ważności	są nieszkodliwe dla środowiska	widział(a) Pan(i) ich reklamę	Trudno powiedzieć	Nie dotyczy, nie robię takich zakupów
	w procentach							
Przemysłowy chów zwierząt emituje dużo gazów cieplarnianych i w znacznym stopniu wpływa na środowisko	42	40	9	25	22	5	7	8
Przemysłowy chów zwierząt emituje niewielką ilość gazów cieplarnianych i w nieznacznym stopniu wpływa na środowisko	42	48	7	26	23	6	3	7
Przemysłowy chów zwierząt nie emituje gazów cieplarnianych i nie ma wpływu na środowisko	46	33	6	29	20	6	5	8
Trudno powiedzieć	45	38	5	25	19	7	6	9

***

Polacy w zdecydowanej większości sądzą, że wszystkie zwierzęta odczuwają ból tak samo jak człowiek. Większość badanych jest przeciwna wykorzystywaniu zwierząt w celu testowania kosmetyków i środków czystości przeznaczonych dla ludzi oraz wyraża sprzeciw wobec tresowania i pokazywania zwierząt w cyrkach. Przy zakupie jajek ponad jedna trzecia bierze pod uwagę to, czy pochodzą one od kur z chowu klatkowego czy też innego. Z drugiej strony mniejszy sprzeciw społeczny niż w przypadku kosmetyków wywołuje kwestia testowania na zwierzętach leków przeznaczonych dla ludzi.

W praktyce przy zakupie kosmetyków i środków czystości tylko nieliczni Polacy zwracają uwagę na to, czy produkty te były testowane na zwierzętach. Nadal też ponad połowa badanych uważa za słuszne trzymanie zwierząt w ogrodach zoologicznych.

Warto zaznaczyć, że w porównaniu z rokiem 2013 zmieniły się postawy Polaków wobec zwierząt, przede wszystkim zwiększyły się odsetki tych, którzy są przeciwni wykorzystywaniu zwierząt w laboratoriach, ogrodach zoologicznych oraz w cyrkach. Świadczy to o rosnącej świadomości polskiego społeczeństwa w sprawie odczuwanego przez zwierzęta bólu i wzroście postaw prozwierzęcych.

Opracowała
Aleksandra Hoja